D. H. HUYGEN †

In Dirk Hendrik Huygen verloor de oudheidkundige vereniging Flehite te Amersfoort op oudjaarsdag 1968 een man die voor de vereniging en haar museum van grote betekenis is geweest. Hij was een van die merkwaardige mensen, die naast hun gewone werkkring (in dit geval het onderwijzerschap) zich wijden aan een liefhebberij en deze met zo veel ijver beoefenen dat zij tenslotte erkende deskundigen op dat gebied worden. Aan een in memoriam van zijn collega conservator heemkunde bij het museum Flehite, J. D. H. van der Neut, is het volgende ontleend:

„Toen de oudheidkundige vereniging Flehite in 1920 een zeer groot verlies leed door het overlijden van haar machtige beschermer en voorzitter Tromp van Holst van Randenbroek, braken er moeilijke jaren aan voor het museum. Immers, het van Tromp van Holst in gebruik gekregen perceel Breestraat 82 moest worden ontruimd (het werd daarna r.k. spaarbank) en alle goederen moesten weer teruggebracht en opgetast worden in het oude pand Breestraat 78. Tijdens die depressie ontdekte Flehite's voorzitter Croockewit de schoolmeester D. H. Huygen. In een vergadering ten stadhuize op 11 december 1924 werd deze Huygen prompt benoemd tot secretaris en conservator. Er wachtte hem een omvangrijke taak. Maar met veel energie, groeiende kennis en liefde voor de oudheidkunde werkte de nieuwe man zich door de rijstebrijberg in 't museum heen. Geheel belangeloos heeft Huygen meer dan een kwart eeuw deze functie vervuld. Op voorbeeldige wijze. Hij werd de ziel van alle oudheidkundig werk in Amersfoort. Duizenden uren heeft hij besteed aan snuffelen, catalogiseren, ordenen, tentoonstellingen inrichten. Tegelijkertijd aan het beoefenen van de lokale geschiedenis van Amersfoort, wat toen algemeen heemkunde werd genoemd.

Zo zijn bijvoorbeeld alle huizen van Amersfoort eerst door hem onder handen genomen (later in samenwerking met de oudheidkundigen Teeling en v. d. Neut). Allerlei zowel grote als kleine registers zijn aangelegd om de beoefening van de historie voor iedereen maar gemakkelijk te maken.

Bovendien had Huygen bijzonder veel interesse voor alle roerende zaken in het museum. Hij kende en inventariseerde ze allemaal, kant, porcelein en kinderspeelgoed inbegrepen. Aartssnuffelaar als hij was, had Huygen de gave in vele archieven elders (Leiden, Brussel, Den Haag) alles te ontdekken, wat betrekking had op of afkomstig was van Amersfoort en Amersfoorters. Dan werden dagen besteed aan letterlijk kopiëren, waarbij hij niet zelden de gelegenheid waarnam om tussen de bedrijven door een belangrijk antiek stuk voor Flehite aan te schaffen.

Grote bekendheid, ook buiten de landsgrenzen, verwierf o.a. zijn afdeling kinderspeelgoed en Oldenbarneveltiana.

Huygen vond zelfs tijd om de rijke archieven van de stichtingen De Poth en St. Pieter te ordenen.

Zijn jaarverslagen mogen gerust heemkundige juweeltjes genoemd

worden. Zij vormden immer een goede bron voor andere onderzoekers.

Het was dan ook geen wonder dat de regering hem decoreerde en de oudheidkundige vereniging hem benoemde tot lid van verdienste en hoofdconservator. Ook toen hij wegens zijn hoge leeftijd niet meer in „zijn" museum kwam, bleven zijn belangstelling voor en zijn medewerking aan de beoefening der heemkunde onverflauwd. Men kon altijd op zijn hulp en adviezen rekenen.

Zijn verscheiden betekent een groot verlies voor Flehite en haar oudheidkundige aanhangers. Voor de heemkunde is met Dirk Huygen de laatste vakman heengegaan.

Maar heel veel van Flehite's inventaris en bibliotheek blijft getuigen van de grenzeloze liefde en onbaatzuchtige arbeid in en voor Oud Amersfoort".

NIEUWE PUBLICATIES

P. P. V. van Moorsel, Willibrord en Bonifatius (Fibulareeks 28), Bussum 1968, 106 blz. met afbb.

Na de stroom van publicaties bij gelegenheid van de herdenking in 1939 van Willibrord, twaalf eeuwen na zijn dood, is de belangstelling voor zijn figuur allerminst verflauwd, evenmin als voor Bonifatius, zijn jongere tijdgenoot. Allerlei detailstudies getuigen daarvan. Het had zin een samenvattend overzicht van de werkzaamheid van beide geloofsverkondigers te schrijven waarin van het nieuwe materiaal gebruikt gemaakt werd en de nieuw-verworven inzichten verwerkt werden. Naar het mij voorkomt is dr. Van Moorsel er met deze uitgangspunten in geslaagd een boekje samen te stellen dat de sporen draagt van kritisch onderzoek en daardoor aan eisen van historische betrouwbaarheid voldoet.

Betrekkelijk weinig zijn de bronnen, waaruit voor Willibrords leven geput kan worden, meer weten we van Bonifatius. Dat maakt dat in beider levensbeschrijving altijd nog lacunes blijven en met onzekerheden gerekend moet worden. Dat geldt trouwens voor de hele vroege middeleeuwen. Wellicht dat mede daardoor die periode voor de historicus zo boeiend is.

Door de bestudering van hun tijd, door hun plaats te bepalen in de toenmalige (politieke, kerkelijke) samenleving zijn beiden, ondanks die onvolledige documentatie, langzamerhand toch minder vage verschijningen geworden. Met name geldt dat voor hun typen, hun karakter, waarmee vanzelf de aard van hun optreden correspondeerde. Willibrord is bepaald een mildere, misschien zelfs wijzere figuur dan Bonifatius, die met een modern woord dynamischer lijkt, een groter organisator was, maar zich ook moeilijker in andermans gedachtenwereld kon inleven. Het grondleggend werk van Willibrord en anderen heeft Bonifatius uitgebouwd, geïnstitutionaliseerd, als die term niet te sterk is. Dat ook het tijdsbeeld veranderde in de eeuw die hun beider loopbaan besloeg, bepaalde tevens het verschil tussen hun missioneringsmethoden. Aan een kerkhervorming in het Frankenrijk heeft Willibrord niet hoeven te denken, Bonifatius werd er meer geconfronteerd, was er feitelijk de stuwkracht van.

Op blz. 85 geeft dr. Van Moorsel een soort samenvatting van beider werkzaamheid zoals wij die achteraf zien:

„Met Bonifatius († 754) daalde een tijdperk uit onze Westeuropese geschiedenis in het graf: het tijdperk namelijk van de Angelsaksische bisschoppen in Friesland en Austrasië, de periode ook van de Angelsaksische kerkhervormers in het Frankische rijk. Het is een korte periode geweest. Zij is begonnen met het optreden van Wilfrid en Wigbert in Friesland, gevolgd door dat van Willibrord, nog volop missionaris en wel gedurende heel zijn leven, en bereikte haar hoogte-